

Predikan 27 sep 2020 16:e efter trefaldighet Döden&Livet

Markusevangeliet kapitel 5, vers 35-43

Medan han ännu talade kom det bud till synagogföreståndaren från hans hem: "Din dotter är död. Du skall inte besvära Mästaren längre." Men Jesus, som hörde deras ord, sade till föreståndaren: "Var inte rädd, tro bara." Sedan lät han ingen mer än Petrus och Jakob och hans bror Johannes följa med, och de gick hem till föreståndaren. Där såg han upprörda människor som grät och klagade högt. Han gick in till dem och sade: "Varför ropar ni och gråter? Flickan är inte död, hon sover." Då skrattade de åt honom. Men han körde ut allesammans och tog med sig flickans far och mor och lärjungarna och gick in där hon låg. Så tog han barnets hand och sade: "Talita koum!" (det betyder: Lilla flicka, jag säger dig, stig upp!). Och genast reste sig flickan och gick omkring, hon var tolv år gammal. De blev utom sig av förvåning, men han förbjöd dem att låta någon veta vad som hade hänt. Sedan sade han åt dem att ge flickan något att äta.

Förra fredagen stod jag en stund vid min mammas och pappas grav på världens vackraste kyrkogård; Skogskyrkogården i Jönköping.

Det är också min morfars och mormors gravplats.

Mormor dog 1954 så sedan dess har platsen varit vår.

Det är så vackert där så tron på livet stärks.

När min mamma dog i september 2003 så var det i en tid i mitt liv då allt var upp och ner.

Jag hade hamnat i en djup existentiell depression. Den gjorde mig förtvivlad och rädd med mycket tårar och ångest, och samtidigt var det som om den renade mig, en Katharsis. Men det såg jag inte då, då var det bara mörkt. På något vis var det likadant för min pappa men utan depression och ångest kanske. Inom en månad den hösten förlorade han sin älskade livskamrat sedan 60 år och sin 10 år yngre bror.

Vi stod vid gravplatsen alla helgons dag 2003. Pappa hade alltid en liten väska med sig till kyrkogården. I den låg en borste, en torktrasa, en vattenflaska för att hålla fint på graven. Efter rengöringen blev vi stående tysta. Spänningen i luften var påtaglig. Två män, en far och en son, som tyckte livet var för svårt och tungt. Fyllda av sorg och uppgivenhet. Jag minns att jag tog pappas hand och sa "Vi vill inte fortsätta... någon av oss... just nu... men vi ska". Pappa fick 12 fina år och jag är fortfarande här.

Döden och livet!

Att vara människa är på liv och död, på allvar. Och inför människor som tar sina liv på allvar, på liv och död... inför människor som kämpar med vad det är att vara människa... inför människor vars dagar pendlar mellan döden och livet, fysiskt och psykiskt... inför alla dessa människor behöver vi visa respekt. Du och jag behöver erfara andras respekt då vi kämpar med att vara människa, på allvar, på liv och död. Du och jag behöver visa respekt inför andra som kämpar med att vara människa, på allvar, på liv och död.

Döden och livet, oskiljaktiga. Kanske inte först och främst varandras motsatser. Snarare varandras förutsättningar. Från den första dagen av vårt liv börjar vi dö. Det är inte dramatiskt eller uppseendeväckande. Det är så det är. Livet och döden hör ihop. Våra celler dör och vi får nya, våra kroppar förändras, vårt inre förändras. Somt lämnar vi bakom oss, en del sörjer vi, annat kan vi känna lättnad inför att det är dött, att det är borta.

Och så går åren och så börjar vi titta på vad livet är och har varit, vad det ger och vad det har gett. Ibland hamnar vi i modfällighet, det blev kanske inte så bra. Andra gånger fylls vi av tacksamhet, tänk att det kunde bli så bra. Oftast pendlar vi däremellan. Det är som om detta att vara människa är en ständigt pågående pendelrörelse mellan liv och

död, död och liv. Och det är där uppståndelsen möter oss, igen och igen.

Jag skulle överdriva hejdlöst om jag påstod att jag under veckan som gått svävat mellan liv och död. Och ändå så har veckan som gått pendlat mellan uppgivenhet och hopp, kanske just liv och död. Det kan bli så. I mitt fall har det rört grubblerier om vart kyrkan är på väg. Hur hanterar vi evangeliet, hur omvandlar vi det så att människor får hopp och mod. Det har handlat om hur andra formulerar sig på ett sätt så att jag vill ge upp och det har handlat om självrannsakan. I början av veckan påverkade det mina förberedelser inför den här predikan så till den grad att den höll på att komma att handla om att jag ger upp det här med att kalla mig kristen. För det finns så många förväntningar och krav på hur en kristen ska vara, vad en kristen ska tro o.s.v. Jag har gjort mitt, sagt mitt. Tänkte jag och drabbades av en stor trötthet inför detta.

Jag gör det nu och då.

Det var då, mitt i den största tröttheten, som jag hamnade med min pappa vid mammas grav 2003 i den vackraste av kyrkogårdar. Då och där som döden och livet möttes, utmanade varandra. Livet vann. Det var då som respekten för både döden och livet blev tydlig igen. En respekt som ytterst handlar om en respekt för människan.

Jag hittar ofta hopp i detta att beskriva mig, och andra, som varandes först och främst människor.

Det är där vi kan mötas utan att mätas.

Det är i det mötet vi kan komma vidare tillsammans. Vi är inte först och främst kristna, muslimer eller buddister, inte socialister, liberaler eller konservativa, inte först och främst veganer, nykterister eller sockerberoende. Vi är först och främst människor.

En av de äldsta kyrkofäderna, Irenaeus, la redan under det andra århundradet grunden för den teologin Ett synsätt, som sedan folkhögskolans fader, dansken Grundtvig, formulerade i tesen *Människa först-Kristen sedan*. Den svenske teologen Gustav Wingren skrev en bok om rötterna från Irenaeus; *Människa och Kristen*.

När kyrkan, när teologer, när präster och pastorer, när troende... som jag ser det, förvanskar evangeliet så försöker jag leta mig tillbaka till dessa tankar. Jag är människa... och kallar mig kristen. Inte tvärtom. Och det är som människa som frågar om liv och död, inte bara blir intressanta, utan nödvändiga, omöjliga att värja sig ifrån. Och det är som människa och med respekt för det djupt mänskliga som dessa frågor ska tas på allvar, som de erfarenheter vi människor har ska tas på allvar, ska mötas med respekt. Det är på allvar, det är på liv och död. Från det att vi är små barn och till dess att vår sista dag närmar sig.

De tre texterna vi har läst idag tar sig an detta på lite olika sätt.

Jobs bok i Gamla Testamentet är spännande. Hans funderingar är lockande med sina frågetecken och i sitt sökande. *Kan en som har dött få liv igen? — då skulle jag hålla ut på min post tills min avlösning kom. Du, Gud, skulle ropa på mig, och jag skulle svara, du skulle längta efter den du skapat.*

Döden och livet, kampen och respekten för människan har sitt ursprung i Gud som skapat allt och alla och som längtar efter oss var och en.

Paulus hamnar som han gör ibland... inte alltid men nu och då... i en för mig lite väl trosviss monolog i sitt brev till de kristna i Filippi. *Jag väntar och hoppas att jag aldrig skall stå där med skam, utan att jag nu som alltid öppet skall våga lovprisa Kristus med min kropp, vare sig den skall leva eller dö. Ty för mig är livet Kristus och döden en vinning.*

Vackert så, men så är det inte för mig. Kanske inte heller för dig, vad vet jag. Kristus är inte alltid livet för mig även om han alltid är livet. Och att se på döden som en vinning det tycker jag inte är särskilt livsbejakande. Och jag, och säkert också du, behöver lockas av det som är livsbejakande.

Mellan dessa båda texter hörde vi orden i sången som Moa Lignell har skrivit med anledning av sin pappas död: *Du sa, det kommer en tid för mig. Du sa, jag väntar här, jag väntar här på dig. För vi ska leva som vi gör Och leva länge trots att livets tråd är skör*

Och sen evangeliet som på ett par rader tar oss från död till liv. Som bjuder in till ett brett register av känslor, som livet självt.

”Där såg Jesus upprörda människor som grät och klagade högt. Han gick in till dem och sade: ”Varför ropar ni och gråter? Flickan är inte död, hon sover.” Då skrattade de åt honom. Men han körde ut allesammans och tog med sig flickans far och mor och lärjungarna och gick in där hon låg. Så tog han barnets hand och sade: ”Talita koum!” (det betyder ”Lilla flicka, jag säger dig, stig upp!”)

Ett litet sidospår: Det arameiska begreppet *Talita Koum* har blivit ett samlande begrepp för många organisationer i Sverige och ut över världen som arbetar mot trafficking, sexhandel med unga flickor. Upprättelse för flickor... *Lilla flicka, jag säger dig, stig upp.* Fascinerande hur ett uttryck på det språk som Jesus talade har fått sådant genomslag.

Tillbaka till döden och livet, allvar och respekt. Våra reaktionsmönster inför döden och livet är olika. Och våra olika erfarenheter måste mötas just med respekt.

Och när vi påminns om att vi först och främst är människor så får vi fatt i nyckeln till mötet med varandra, med andra. Vi bär var och en på våra genuina erfarenheter.

För oss som kallar oss kristna och väljer att vara en del av kyrkan blir det viktigt att komma ihåg att vi alla är människor. Och för alla oss människor blev Gud människa, delade livsvillkoren med oss.

Amen. Psalm 369 *Han gick in i din kamp på jorden*